

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 20.9.2011
KOM(2011) 568 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**ELi poliitikat ja vabatahtlikku tegevust käsitlev teatis: piiriülese vabatahtliku tegevuse
tunnustamine ja edendamine ELis**

1. SISSEJUHATUS

Vabatahtlik tegevus tähendab inim- ja sotsiaalse kapitali loomist. See sillutab teed tööhõivele ja integratsioonile ning on peamine tegur sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamisel. Eelkõige väljendub vabatahtlik tegevus õigluse, solidaarsuse, sotsiaalse kaasatuse ja kodanikuaktiivsuse põhiväärtustes, millel Euroopa rajaneb. Vabatahtlikud aitavad kujundada Euroopa ühiskonda ning väljaspool oma kodumaad töötavad vabatahtlikud aitavad aktiivselt üles ehitada kodanike Euroopat¹. Vabatahtlik tegevus on kaudselt seotud selliste Euroopa Liidu poliitikavaldkondadega nagu elukestev õpe, maaelu areng ja sport, kus see annab Euroopa Liidu programmidele juurde väärtusliku dimensiooni.

Neil ja muudelgi põhjustel on 2011. aasta nimetatud kodanikuaktiivsust edendava vabatahtliku tegevuse Euroopa aastaks². Euroopa aasta annab Euroopa komisjonile võimaluse teha kokkuvõtte vabatahtlikust tegevusest Euroopa Liidus ja selle panusest ühiskonda. Samuti võimaldab see komisjonil hinnata, mida Euroopa Liit ja liikmesriigid saaksid teha, et vabatahtlikku tegevust hõlbustada ja edendada, eelkõige piiriülestes olukordades.

Pärast käesoleva teatise avaldamist ning enne 2012. aasta lõppu esitatakse Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele aruanne, milles hinnatakse Euroopa aasta tulemusi.

1.1. Määratlus ja praegused andmed

Vabatahtliku tegevuse jaoks on igal riigil erinevad mõisted, määratlused ja traditsioonid. Mõiste „vabatahtlik tegevus” tähendab igasugust vabatahtlikku tegevust, nii ametlikku kui ka mitteametlikku, mida isik teeb omast vabast tahtest, valikust ja motivatsioonist juhindudes ning mis ei ole seotud rahalise kasu saamisega. Ühtlasi tugevdab see solidaarsust ja on üksikisikute ja ühenduste jaoks võimalus käsitleda inimlikke, sotsiaalseid ja keskkonnaalaseid vajadusi ja probleeme. Sageli tehakse vabatahtlikku tegevust mittetulundusühingute või kodanikualgatuste toetuseks³.

Komisjoni algatatud uurimuse kohaselt oli 2010. aastal vabatahtliku tegevusega seotud ligikaudu 100 miljonit eurooplast. Inimeste osalemine vabatahtlikus tegevuses varieerub suurel määral kogu ELis⁴.

Mitmes ELi liikmesriigis on 30–50aastased täiskasvanud kõige aktiivsemad vabatahtlikud, kuigi kogu ELis kasvab nii nooremate kui ka vanemate vabatahtlike arv.

Vabatahtlik tegevus leiab aset paljudes sektorites. Kõige rohkem vabatahtlikke tegutseb spordi, sotsiaalhoolekande, heaolu ja tervishoiu valdkonnas. Muudest sektoritest võib nimetada õigust, kultuuri, haridust, noorsugu, keskkonna- ja kliimameetmeid, tarbijakaitset, humanitaarabi, arengupoliitikat ja võrdseid võimalusi.

¹ 2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta „ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine”, 27. oktoober 2010, KOM(2010) 603.

² Nõukogu otsuses 37/2010/EÜ, 27. november 2009, kodanikuaktiivsust edendava vabatahtliku tegevuse Euroopa aasta (2011) kohta, ELT L 17, 22.1.2010, lk 43–49.

³ Vt eelmine joonealune märkus.

⁴ „Volunteering in the European Union” (GHK 2010).

Vabatahtlikul tegevusel on suur mõju ka väljaspool riigipiire. Piiriülesel vabatahtlikul tegevusel on suur potentsiaal hariduse, tööhõive ja kodanikuaktiivsuse jaoks. Samuti võib see parandada vastastikust mõistmist ja aidata kaasa tugevama Euroopa identiteedi väljakujunemisele.

1.2. Vabatahtliku tegevusega seotud väljakutsed

Johns Hopkins University⁵ poolt kaheksa tööstusriigi kohta tehtud uurimusele ja Euroopa aasta 2011 senisele kogemusele tuginedes oleme kindlaks teinud järgmised potentsiaalsed takistused seoses vabatahtliku tegevusega, eelkõige selle piiriüleste vormidega:

- **Selge õigusraamistiku puudumine:** ühes liikmesriigis viiest puudub vabatahtlikke ja vabatahtlikku tegevust reguleeriv selge õigusraamistik või selgete eeskirjade kogum.
- **Puudulikud riiklikud strateegiad või vabatahtliku tegevuse puudulik edendamine:** tuleks luua vabatahtlikku tegevust käsitlevad riiklikud strateegiad, et hõlmata järgmisi aspekte: koolitus, puhkusetootused, sotsiaalkindlustus, õigus töötushüvitistele piiriülese vabatahtliku tegevuse korral, majutus ja enda tasutud kulude hüvitamine.
- **Rahalised raskused:** kuigi vabatahtlikud töötavad tasuta, seonduvad nende tegevusega kulud. Vabatahtlikul tegevusel põhinevad organisatsioonid seisavad tihti silmitsi püsiva rahastamise puudumisega ning konkurents olemasolevate rahastamisvahendite pärast on tihe.
- **Pakkumise ja nõudluse vaheline mittevastavus:** üha kasvav trend muuta vabatahtlik tegevus professionaalsemaks põhjustab teatavaid vastuolusid vabatahtlike organisatsioonide ja uute vabatahtlike püüdluste vahel. Vabatahtlikud on valmis osalema lühemates projektides, kuid organisatsioonidel on vaja inimesi pikaajalisemate kohustuste jaoks.
- **Vähene tunnustus:** vabatahtliku tegevuse kaudu saadud kogemusi ei tunnustata alati piisavalt või neid ei võeta arvesse.
- **Maksutõkked:** liikmesriigid kohaldavad vabatahtlike sissetulekute/toetuste ja vabatahtlikuna tegutsemise ajal kantud kulude hüvitamise suhtes erinevaid maksustamiseskirju. Seega võivad vabatahtlikud piiriülesel tegutsemisel põrkuda maksutõketega.
- **Ebapiisavad andmed:** paremini võrreldavad andmed liikmesriikides vabatahtlikuna tegutsemise kohta võiksid aidata kindlaks teha parimaid tavasid ja parandada poliitiliste otsuste tegemist.

Liikmesriigid saavutasid neis küsimustes teatavaid edusamme 2006. aastal, kui nad kohustusid tegema selliste tõkete ületamiseks koostööd, mis kaudselt või otseselt takistavad ELi kodanike liikuvust, mille eesmärk on õppe- või ametialane areng, sealhulgas vabatahtlik

⁵ „Volunteering in the European Union” (GHK 2010).

tegevus⁶. Kuid palju on veel teha. Erilist tähelepanu tuleb pöörata vabatahtliku tegevuse jaoks sellise keskkonna loomisele, mis pakub võrdseid juurdepääsu- ja osalemisvõimalusi kõikidele isikutele.

1.3. Vabatahtliku tegevuse lisandväärtus

Vabatahtlik tegevus aitab kaasa Euroopa 2020. aasta tööhõive ja majanduskasvu strateegiale,⁷ eelkõige 2020. aastaks seatud 75 %-le ELi tööhõivemäärale, sest see aitab inimestel omandada uusi oskusi ja kohaneda muutustega tööturul. Eespool nimetatud Johns Hopkins University uuringus leiti, et vabatahtliku tegevuse sektor panustab sisemajanduse koguprodukti kuni 5 % ulatuses⁸. See on majandusliku surutise ja kokkuhoiu tingimustes väga oluline tegur. Ka solidaarsust saab vabatahtliku tegevuse kaudu suurendada, sest inimesed õpivad kohanema tehnoloogia muutustest, üleilmastumise ja rahvastiku vananemisega.

Vabatahtlik tegevus aitab otseselt kaasa selliste ELi põhieesmärkide saavutamisele nagu sotsiaalne kaasatus, tööhõive, haridus, oskuste arendamine ja kodanikuaktiivsus. Selle positiivset mõju kinnitavad uued näitajad, millega mõõdetakse sotsiaalset ühtekuuluvust või vabatahtlike rahulolu, seotust, aktiivsust ja heaolu⁹. See kehtib ka sellistes teadmispõhistes valdkondades toimuva vabatahtliku tegevuse kohta nagu haridus ja teadusuuringud, sealhulgas rahvusvaheline koostöö.

Euroopa Liidu osalemine vabatahtlikus tegevuses on kaasa toonud konkreetset kasu, mis on Euroopa Liidus kõige ilmsem piiriülese vabatahtliku tegevuse ja vabatahtlike liikuvuse edendamise puhul. Euroopa Liit võib järgmistel aastatel anda tõuke vabatahtliku tegevusega seotud arengupoliitika soodustamisele, mis vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele toimub liikmesriikide tasandil ja mille puhul võetakse arvesse Euroopa Liidu järgmise kümnendi riiklikke prioriteete ja üldiseid strateegilisi eesmärke.

Järgmises peatükis kirjeldatakse, kuidas komisjon praegu toetab vabatahtliku tegevuse sektorit ja kuidas ta edaspidi kavatab tõstatatud küsimusi käsitleda.

2. EUROOPA POLIITILISED PÕHIMÕTTED JA VABATAHTLIK TEGEVUS

2.1. ELi võimalused rahastada vabatahtlikku tegevust

Euroopa institutsioonid on alati tunnistanud vabatahtlike organisatsioonide tähtsust, kuna nad võimaldavad inimestel anda midagi vastu oma kogukonnale, samuti leiavad nad võimalusi kodanikuosaluseks laiemas Euroopa kontekstis. EL pakub praegu toetusvõimalusi vabatahtlikele ja vabatahtlikule tegevusele järgmiste programmide raames:

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitus, 18. detsember 2006, hariduse ja koolitusega seotud riikidevahelise liikuvuse kohta ühenduse piires: „Liikuvust käsitlev harta”, dok. 2006/961/EÜ.

⁷ Komisjoni teatis. Euroopa 2020. aastal: Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia,” KOM (2010) 2020 (lõplik), 3 märts 2010.

⁸ "[Measuring Civil Society and Volunteering](#)" (Johns Hopkins University 2007.)

⁹ Vt S. Hossenfelder, On the problem of measuring happiness, (February 3, 2011). Avaldatud SSRNis: <http://ssrn.com/abstract=1754423>, milles omakorda viidatakse Prantsusmaa presidendi asutatud majandustegevuse ja sotsiaalsete edusammude mõõtmise rahvusvahelise komisjoni uurimusele ja Briti riikliku statistikaameti (British Office of National Statistics) inimeste heaolu käsitlevale hiljutisele uuringule.

Programmi „Euroopa Noored” („Aktiivsed Noored”)¹⁰ raames pakub Euroopa vabatahtlik teenistus 18–30aastastele noortele võimaluse teha vabatahtlikku tööd kuni 12 kuu jooksul väljaspool oma kodumaad. Lisaks kasule, mida saavad kohalikud kogukonnad, pakub Euroopa vabatahtlik teenistus vabatahtlikele võimaluse omandada uusi oskusi, õppida keeli ja avastada uusi kultuure.

Euroopa vabatahtlik teenistus andis 27aastasele nägemispuudega rumeenlasele Costicale võimaluse veeta neli ja pool kuud vabatahtlikuna Belgias Lieges asuvas nägemispuudega laste koolis (IRHOV). Costica juhendas lastele mõeldud arvuti-, spordi- ja kultuuriteemalisi õpikodasid ning arendas selle kogemuse kaudu oma isiklikke, sotsiaalseid ja kutseoskusi. Samal ajal andis Costica vastuvõtvale kogukonnale olulist abi, olles nägemispuudega laste jaoks eeskujuks ja nende vanemate ja koolitöötajate jaoks inspiratsiooniallikaks. Selles suhtes kujutab vabatahtlik tegevus Euroopa vabatahtliku teenistuse raames võimalust olla aktiivne ja väljendada oma ühtekuuluvust noorte eurooplastega ning samal ajal suurendada enda tööalast konkurentsivõimet.

ELi Kodanike Euroopa programm¹¹ toetab mitmesuguseid tegevusi ja organisatsioone, kes edendavad Euroopa kodanikuaktiivsust, nt sõpruslinnade projektide kaudu. Erilist tähelepanu pööratakse selles programmis vabatahtliku tegevuse edendamisele. Vabatahtlik tegevus on selle programmi 2011. aasta prioriteet.

Euroopa kodanikuaktiivsust edendavast programmist „Kodanike Euroopa” rahastatakse Euroopa maakogukondade harta alusel koostööd 27 väikse maakogukonna vahel, millest igaüks asub eri ELi liikmesriigis. Euroopa maakogukondade harta raames keskendutakse sellele, et luua võimalused „kõõgilaua taga kokku saamiseks”, et Euroopa kodanikud saaksid suhelda piiriülesel ja isiklikul tasandil ning samas uurida selliseid teemasid nagu kohalikus demokraatias osalemine, noorte roll kohalikus demokraatias ja eakamate kodanike heaolu, ning teha neis valdkondades koostööd. Sellise tegevuse puhul on suur abi vabatahtlikest, kes aitavad organiseerida Euroopa maakogukondade harta alusel üritusi ja leida külalistele korraldajariigis majutus.

Elukestva õppe programm¹² hõlmab Grundtvigi programmi, mis edendab Euroopa kodanike osalemist vabatahtliku tegevuse projektides muus Euroopa riigis kui nende koduriik, võimaldades neil õppida ja jagada teadmisi ja kogemusi piiriüleselt.

Manchesteri muuseum ja Budapesti kaunite kunstide muuseum töötasid välja vabatahtlike projekti, mis kaasab 50aastaseid ja vanemaid inimesi. Programmi keskmes oli vahetusprogramm, mille raames oli kuuel vabatahtlikul kummastki muuseumist võimalus külastada teist muuseumi ja teha teises riigis vabatahtlikku tööd. Projektiga on loodud platvorm parimate tavade jagamiseks muuseumide vahel, kes töötavad Euroopa eri riikidest pärit vabatahtlikega.

Lisaks vabatahtlikele ja vabatahtlikule tegevusele otseselt suunatud programmidele pakub EL mitmesuguseid toetusprogramme vabatahtlikele, kes tegutsevad sellistes valdkondades nagu

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1719/2006/EÜ, 15. november 2006, ELT L 327, 24.11.2006, lk 30–44.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1904/2006/EÜ, 12. detsember 2006, ELT L 378, 27.12.2006, lk 32–40.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1720/2006/EÜ, 15. november 2006, ELT L 327, 27.11.2006, lk 45.

toiduabi jaotamine, sotsiaalne tõrjutus ja diskrimineerimine, võrdõiguslikkus, uimastiennetus, kuriteoohvrite abistamine,¹³ rahvatervis, tarbijakaitse, keskkond ja kliimameetmed.

Komisjon kohustub suurendama ELi kodanike ja sidusrühmade teadlikkust erinevatest toetusprogrammidest, mida saab kasutada vabatahtlike või vabatahtliku tegevuse jaoks. Sellega kindlustatakse, et vabatahtliku tegevuse sektori toetusvõimalusi kasutatakse täiel määral.

2.2. Vabatahtliku tegevuse sotsiaalne mõõde

2.2.1. Vabatahtlik tegevus kui Euroopa kodakondsuse väljendus

Vabatahtlik tegevus on tihedalt seotud komisjoni üldiste poliitiliste eesmärkidega: edendada liidu kodanikuaktiivsust ja asetada kodanikud ELi poliitiliste otsuste keskmesse¹⁴. Vabatahtlik tegevus võib täiendada kodanike õigusi ja edendada nende aktiivset osalust ühiskonnas. See kehtib eelkõige piiriülese vabatahtliku tegevuse puhul, kus on kõige rohkem võimalusi kultuuridevaheliseks õppimiseks ja Euroopa identiteedi väljakujundamiseks.

Lisaks on vabatahtlik tegevus osa sotsiaalsest innovatsioonist, mis suudab mobiliseerida inimeste loovust lahenduse leidmiseks ja väheste vahendite otstarbekamaks kasutamiseks¹⁵.

Komisjon jätkab vabatahtliku tegevuse sektori toetamist oma toetusprogrammide kaudu ning ELi ühtekuuluvuspoliitika programmide kaudu mitmesugustes poliitikavaldkondades.

Ta võtab ka järeelmeetmeid algatustele, mis edendavad piiriülest vabatahtlikku tegevust kodanike Euroopa aasta (2013) kontekstis.

2.2.2. Vabatahtlikud hoiavad ühiskonda koos

Vabatahtlik tegevus tugevdab sotsiaalset ühtekuuluvust ja sotsiaalset kaasatust. Vabatahtlik tegevus tähendab jagamist ja teiste aitamist ning see arendab ühtekuuluvust. Vabatahtlikuna töötamine suurendab inimeste sallivust ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade vastu ja aitab vähendada rassismi ja eelarvamusi.

On tunnistanud, et vabatahtlik tegevus on võimalus pakkuda uusi õppimisvõimalusi vanematele kodanikele ja puuetega inimestele, võimaldades neil samas kujundada meie ühiskonda. Samal ajal võib vabatahtlik tegevus suurendada põlvkondadevahelist mõistmist, kuna noored ja vanad töötavad koos ja toetavad üksteist.

Üksikisiku tasandil võib vabatahtlikuna töötamine kodanike jaoks tähendada uute sotsiaalsete oskuste omandamist, enda kasulikuna tundmist ja ühiskonnaga sidemete loomist või nende

¹³ Üle 20 000 vabatahtliku töötab Euroopa ohvrite tugiorganisatsioonides (Ohvrite õiguste tugevdamine ELis, KOM (2011) 274 lõplik, 18.5.2011, lk 5).

¹⁴ „Poliitilised suunised järgmise komisjoni jaoks” (2009–2014)” (2009).

¹⁵ "Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union" (BEPa 2010). Seda toetati 7. teadusuuringute raamprogrammiga. Euroopa Komisjon kavatseb toetada sotsiaalvaldkonna platvormi loomist innovatiivsete sotsiaalteenuste jaoks, kes hakkavad ka käsitlema vabatahtliku tegevuse rolli teenusesektoris.

taastamist. Ühiskonna tasandil võib see olla vahendiks inimeste mõju suurendamisel, eelkõige ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade puhul.

Samuti on vabatahtlikul tööl keskkonna valdkonnas oluline roll keskkonna kaitsmisel ja parandamisel praeguste ja tulevaste põlvkondade jaoks ning samal ajal keskkonnaküsimuste ja keskkonnasõbralike tavade kohta teadlikkuse suurendamisel¹⁶. Näiteks töötab Briti vabatahtlike looduskaitstajate trustis igal aastal üle 300 000 vabatahtliku ning Slovakkias moodustab keskkonnakaitse alane vabatahtlik tegevus 13,3 % kogu vabatahtlikust tööst¹⁷.

Teadlikkuse suurendamiseks ning meie meredes ja ookeanides leiduva mereprahi probleemi käsitlemiseks organiseerib rahvusvaheline fond Surfrider Foundation igal aastal ürituse „Ookeani algatused (Ocean Initiatives): suurim ökoteadlikkuse kampaania Euroopas”, mis hõlmab üle 40 000 vabatahtliku, kes tegutsevad nii Euroopa kui ka muu maailma randu, järvi, jõgesid ja ookeanipõhja hõlmava rohkem kui 1000 puhastusürituse raames¹⁸..

Komisjon võib esitada ettepanekuid, milles võetakse esmajoones arvesse ELi tööhõivestrateegiat vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning komisjoni algatuse „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks” kontekstis.

2.2.3. Haridus ja vabatahtlik tegevus

Selle valdkonna vabatahtlik tegevus võib kujutada endast kas struktureeritud õppimist (nn mitteformaalne õppimine), milles vabatahtlik tahtlikult osaleb, või ebateadlikku ja struktureerimata õppimist (nn informaalne õppimine). Kummalgi juhul ei saa vabatahtlik tavaliselt tunnustust. Vabatahtliku tegevuse kui õppimise vormi tunnustamine on seega ELi hariduse ja koolituse valdkonna meetmete prioriteediks. Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop) avaldas nõukogu poolt 2004. aastal vastuvõetud ühiste põhimõtete¹⁹ alusel Euroopa suunised mitteformaalse ja formaalse õppimise valideerimise kohta, mis kujutavad endast vahendit selliste sertifitseerimistavade väljatöötamiseks, mille puhul võetakse arvesse vabatahtliku tegevuse sektorit.

Õppe-eesmärgil toimuva liikuvuse kaudu saavad kodanikud kasutada oma õigust ELi piires vabalt liikuda. Piiriülene vabatahtlik tegevus on näide sellisest õppe-eesmärgil toimuvast liikuvusest.

Komisjon koostab nõukogu soovitusel ettepanekut, milles käsitletakse sellise mitteformaalse ja informaalne õppimise valideerimist, mis hõlmab vabatahtlikku tegevust.

¹⁶ Vabatahtlik tegevus ja keskkond:

http://community.cev.be/download/130/434/Fact_sheet_DG_ENV_environment.pdf

¹⁷ CSVnet – National Coordination Body of Voluntary Support Centres (Vabatahtlike tugikeskuste riiklik koordineerimisasutus), 2009. ‘Brief compendium of the research: Volunteering across Europe. Organisations, promotion, participation’, p. 17.

¹⁸ Initiatives océanes, ajakirjanikele mõeldud infomaterjal, 2011: http://www.surfrider.eu/fileadmin/documents/io11/dp/20110228_DP-IO2011_EN.pdf

¹⁹ Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järeldused Euroopa ühiste mitteformaalse ja informaalne hariduse määratlemise ja valideerimise põhimõtete kohta (mai, 2004).

Tegelikult võib vabatahtliku töö kogemust ja vabatahtliku tegevuse kaudu omandatud oskusi näidata Europassi dokumentide²⁰ kaudu ning need integreeritakse tulevasse Euroopa oskuste passi.

2.2.4. Noored ja vabatahtlik tegevus

Vabatahtliku tegevuse kaudu on võimalik edendada noorte aktiivset osalust ühiskonnas. Kui noored on vabatahtliku tegevuse kohta hästi informeeritud ning neil on seoses vabatahtliku tööga head kogemused, on tõenäoline, et nad jätkavad aktiivsete vabatahtlikena tegutsemist kogu elu jooksul, inspireerides ka teisi noori vabatahtlikena tegutsema.

Komisjon on valinud noorte vabatahtliku tegevuse üheks 2001. aastal algatatud noortepoliitika koostööprotsessi ning sellele järgneva noorsoopoliitika avatud koordineerimismeetodi prioriteediks. Uue ELi noorsoostrategia raames on tunnistatud, et vabatahtlik tegevus on üks peamistest poliitikavaldkondadest, mis mõjutab Euroopa noori²¹.

Noorte vabatahtlike liikuvust käsitleva nõukogu soovitus eesmärk on tugevdada koostööd vabatahtliku tegevuse organiseerijate vahel ELi liikmesriikides. Soovitus kutsutakse kodanikuühiskonna organisatsioone ja riigiasutusi üles arendama vabatahtlikku tegevust ja avama seda teistest ELi liikmesriikidest pärit noorte jaoks²².

Vabatahtlikud noored toetavad Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatust „Noorte liikuvus”,²³ milles noored hõivavad keske kohti ELi visioonis majandusest, mis põhineb teadmistel, innovatsioonil, kõrgetasemelisel haridusel ja kõrgetasemelistel oskustel, kaasaval tööturul ja aktiivsel kaasamisel ühiskonda.

2012. aastal esitavad liikmesriigid komisjonile aruande EL noorsoostrategia rakendamise ja Euroopa noorte vabatahtlikku liikuvust käsitleva soovitus rakendamise kohta. Selle alusel teeb komisjon ettepanekud edasise arengu kohta.

2.2.5. Sport ja vabatahtlik tegevus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 165 kutsutakse ELi üles võtma Euroopa spordi edendamisel arvesse vabatahtlikul tegevusel põhinevaid struktuure.

2002. aastal tunnistasid liikmesriigid spordi valdkonnas tehtava vabatahtliku töö Århusi deklaratsioonis vabatahtliku tegevuse olulist panust sporti ja selle majanduslikku väärtust. Vabatahtlik tegevus oli üks põhiteemadest sporti käsitlevas komisjoni 2007. aasta valges raamatus, milles leiti, et vabatahtlik tegevus spordisektoris tugevdab sotsiaalset ühtekuuluvust ja kaasatust, edendab kohalikku demokraatiat ja kodanikuaktiivsust ning pakub võimalusi mitteformaalseks õppimiseks²⁴. 2011. aasta mais määratles nõukogu oma resolutsioonis sporti

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 2241/2004/EÜ kvalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvuse ühtse ühenduse raamistiku kohta (Europass), ELT L 390, 31.12.2004, lk 6–20.

²¹ „ELi noorsoostrategia: investeerimine ja mobiliseerimine. Uuendatud avatud koordineerimismeetod noortega seotud väljakutsete ja võimaluste tarvis”, KOM(2009) 200 lõplik, 27.4.2009.

²² Nõukogu soovitus noorte vabatahtlike liikuvuse kohta Euroopa Liidus (2008/C 319/03, 13.12.2008).

²³ „Noorte liikuvus. Algatus noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv”, KOM(2010) 477, 15.9.2010.

²⁴ Valge raamat spordi kohta, KOM(2007) 391 lõplik, 11.7.2007.

käsitleva ELi töökava kohta spordiga seotud vabatahtlikku tegevust ELi tasandi koostöö ühe peateemana.

Spordisektor on võimeline mobiliseerima rohkem vabatahtlikke kui mis tahes muu sektor. Suuremas osas liikmesriikides sõltub spordiliikumise püsijäämine vabatahtlikust tegevusest. Siiski on liikmesriigid väga erinevad ning mõnes neist on spordi valdkonnas tegutsevad vabatahtlikke väga vähe²⁵. Liikmesriikides, kus spordi valdkonnas tegutsevad vabatahtlikke on palju, valitseb enamasti tugev vabatahtlikkuse vaim ja on olemas asjakohased struktuurid ning samuti riigi toetus²⁶.

2010. aasta spordi valdkonna ettevalmistavate meetmete raames toetab komisjon vabatahtlikku tegevust ja sporti käsitlevat nelja katseprojekti.

2.2.6. Töötajate vabatahtlik tegevus kui ettevõtte sotsiaalse vastutuse väljendus

Nii era- kui ka riigisektor mängivad ettevõtte sotsiaalse vastutuse väljendajana vabatahtliku tegevuse edendamisel olulist rolli. Töötajate vabatahtlikuna töötamise tasub investeerida, sest nii toob tööandja kasu kohalikule kogukonnale ja tõstab samal ajal enda reputatsiooni, aitab luua meeskonnavaimu, parandada rahulolu tööga, suurendada tootlikkust ning aidata töötajatel või ametnikel omandada uusi oskusi.

2011. aastal käivitas komisjon algatused, mille eesmärk on edendada vabatahtlikku tegevust oma töötajate hulgas. Need hõlmavad vabatahtlikuna tegutseda soovivate töötajate jaoks ettenähtud intraneti veebimaterjali, mis sisaldab teavet vabatahtlikuna tegutsemise võimaluste, heade tavade ja praktiliste suuniste kohta²⁷.

2.2.7. ELi suhted kolmandate riikidega ja vabatahtlik tegevus

2.2.7.1. Kolmandatest riikidest pärit vabatahtlike liikuvuse edendamine ELis.

Samuti tuleks tunnustada kolmandatest riikidest ELi migreerunud vabatahtlike tegevusega seotud vastastikuseid hüvesid. Selles kontekstis on nõukogu direktiiviga 2004/114/EÜ²⁸ loodud kolmandate riikide vabatahtlike riiki sisenemise ja seal elamise ühiste miinimumtingimuste võrdlusraamistik, mis ei sõltu vastuvõtva riigi tööturu tingimustest. Selliste sätete rakendamine on liikmesriikide jaoks vabatahtlik.

2011. aastal avaldab komisjon aruande nõukogu direktiivi 2004/114/EÜ rakendamise kohta ning võib vajaduse korral kaaluda muudatuste soovitamist.

²⁵ "Volunteering in the European Union" (GHK 2010), lk 216.

²⁶ "Volunteering in the European Union" (GHK 2010), lk 214-215, kus osutatakse ja spordiorganisatsioonide sissetulekutele.

²⁷ Vt <http://myintracomm.ec.europa.eu/serv/en/Volunteering/>. Tuleb märkida, et komisjoni töötajad organiseerivad ja juhivad selliseid algatusi nagu Schuman Trophy, kampaania „Shoebox for the homeless”, vähihaigete tugirühma, EU delegation of ATD Quart Monde, või hiljuti asutatud seltsi GIVE EUR-HOPE.

²⁸ Nõukogu direktiiv 2004/114/EÜ, 13. detsember 2004, kolmandate riikide kodanike riiki lubamise kohta õpingute, õpilasvahetuse, tasustamata praktika või vabatahtliku teenistuse eesmärgil; ELT C 375, 23.12.2004, lk 12.

2.2.7.2. Humanitaarabi ja vabatahtlik tegevus

Eurooplaste arvates mängivad vabatahtlikud kõige olulisemat rolli solidaarsuse ja humanitaarabi valdkonnas ning Euroopa Komisjon kohustub võtma Euroopa kodanike arvamust tõsiselt. Tuginedes Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 214 valmistub komisjon asutama Euroopa vabatahtlikku humanitaarabikorpust, mis toimib raamistikuna Euroopa Liidu humanitaarabitoimingutega seotud Euroopa vabatahtlike ühisele panusele²⁹.

Kõnealune uus asutus annab eri liikmesriikidest pärit vabatahtlikele võimaluse töötada koos ühise projekti raames, mis käsitleb ELi humanitaarabi kui liikmesriikide ja abi vajavate inimeste solidaarsuse väljundit. Loodetavasti aitab see luua uusi võimalusi Euroopa kodanike osalemiseks, eelkõige noorte jaoks. Euroopa vabatahtlike kasutamise eesmärk on ka tugevdada kohalikku suutlikkust, mis on valdkond, kus vabatahtlik tegevus võib kaasa tuua tõelisi muutusi. Vabatahtlike toetus suurõnnetusteks valmistumisel ja taastamistegevuses aitab luua aluse jätkusuutliku arengu protsessidele, mis on seotud kriisiolukordadele eelnevate ja järgnevate ELi operatsioonidega humanitaarabi valdkonnas.

2011. aastal rahastab komisjon katseprojekte, mille eesmärk on valida välja, koolitada ja kasutada Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse esimesi vabatahtlikke. Katsefaasi, ülevaadete ja konsultatsioonide tulemused ning riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonide aastatepikkuste kogemuste põhjal koostatud mõjuhinnangud võimaldavad komisjonil võtta 2012. aastal vastu ettepaneku määruse kohta, millega asutatakse Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus.

2.2.7.3. Arengupoliitika ja vabatahtlik tegevus

Vabatahtlikud võivad mängida olulist rolli arengukoostöös kas üksikute vabatahtlikena või kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevuse raames. Üldiselt muudab vabatahtlik töö selliste organisatsioonide püüdlused tõhusamaks ja kinnitab nende mittetulunduslikku olemust.

Komisjon ei toeta üksikuid vabatahtlikke otse, vaid teeb seda kaudselt, kasutades ELi õiguslikke ja rahalisi vahendeid, et toetada kodanikuühiskonna organisatsioone edendavaid projekte. Need rühmad aitavad üha enam kaasa arengupoliitika kujundamisele kogu arengumaailmas, võttes üha rohkem kohustusi vaesuse vähendamiseks. Kuigi komisjon toetub ELi üldise arengupoliitika rakendamiseks olulisel määral kodanikuühiskonna organisatsioonidele, on see lõpuks nende organisatsioonide endi otsustada, kas nad soovivad kasutada pigem vabatahtlike kui erialatöötajate teenuseid nii Euroopas kui ka mujal maailmas.

3. JÄRELDUSED: TULEVIKUPLAANID

Vabatahtlik tegevus on sotsiaalse struktuuri osa. See toetab sotsiaalse kaasamise ja kodanikuaktiivsuse põhiväärtusi. Sel põhjusel rõhutab Euroopa Komisjon vabatahtliku tegevuse olulisust Euroopa vabatahtliku tegevuse aastal (2011). Komisjon teeb koostööd kõigi asjaomaste sidusrühmadega, et tagada Euroopa aasta mõtestatud ja püsiv pärand.

Euroopa aasta jooksul täiendatakse ja arendatakse järgmisi järeldusi.

²⁹ ELi kodanike solidaarsuse väljendamine vabatahtliku tegevuse kaudu: Esmased tähelepanekud Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse kohta, KOM(2010) 683 lõplik, 23.11.2010.

- Vabatahtlik tegevus loob inim- ja sotsiaalset kapitali, sillutab teed tööhõivele ning on peamine tegur sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamisel. See on hästi märgatav Euroopa kodanikualgatuse väljund, sest vabatahtlikud aitavad kaasa ühiskonna kujundamisele ja toetavad abivajajaid.
- Vabatahtliku tegevuse potentsiaali saab veelgi suurendada Euroopa 2020. aasta strateegia raames. Vabatahtlikud on meie majanduse ja ühiskonna oluline ressurss, kuid neid ei tohi käsitada alternatiivina tavatööjõule.
- Piiriülese vabatahtliku tegevuse edendamise kaudu koostöös liikmesriikidega ja ELi rahastamisprogrammide kaudu aitab EL kaasa oma kodanike liikuvusele ja kultuuridevahelisele õppimisele ning tugevdab nende Euroopa identiteeti.

Poliitilised soovitused liikmesriikidele

Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele ei kavatse komisjon keskenduda ühe peamise vabatahtliku tegevuse mudeli edendamisele ega harmoneerida vabatahtliku tegevuse kultuurilist raamistikku kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Komisjon soovib liikmesriikidel siiski vabatahtliku tegevuse potentsiaali paremini ära kasutada järgmiselt.

- Riikides, kus puudub vabatahtliku tegevuse raamistik ja kus vabatahtlikuna tegutsemise tava või kultuur on nõrk, võib seaduslike raamistike sätestamine soodustada vabatahtlikuna tegutsemise väljakujundamist.
- Vabatahtlikku tegevust käsitlevaid uuringuid ja asjaomaste andmete kogumist tuleks toetada riigi tasandil. Selles kontekstis soovitatakse kasutada Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) töö hindamise käsiraamatu ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mittetulundusorganisatsioonide käsiraamatut.
- Vabatahtliku tegevuse ja mitteformaalse õppimise kaudu omandatud pädevuste ja kogemuste tunnustamine on vabatahtlike motiveerimiseks ülioluline, sest sellega luuakse sillad vabatahtliku tegevuse ja hariduse vahele.
- Liikmesriigid peaksid kaotama senised tõkked, mis otse või kaudselt takistavad vabatahtlikku tegevust ning eriti selle piiriüleseid vorme.
- Liikmesriike kutsutakse üles avama riiklikke vabatahtliku tegevuse kavu piiriülese vabatahtlikuna tegutsemise jaoks, et aidata kaasa vabatahtliku töö arendamisele Euroopa Liidus.

Konkreetsed meetmed vabatahtliku tegevuse tunnustamiseks ja edendamiseks ELi tasandil

EL on kohustunud tagama Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta (2011) pika-ajalised järelmeetmed ning jätkama asjakohaste sidusrühmadega dialoogi vabatahtliku tegevusega seotud erinevates poliitikavaldkondades.

- Euroopa Komisjon teeb 2012. aastal ettepaneku luua Euroopa vabatahtlik humanitaarabikorpus.
- ELi eri poliitikavaldkondade toetusprogrammid keskenduvad vabatahtlikele ja edendavad piiriülest vabatahtlikku tegevust.
- Komisjon lihtsustab ELi kodanike ja sidusrühmade jaoks ülevaate saamist erinevate toetusprogrammide kohta, mida võib kasutada vabatahtlike töötajate ja vabatahtliku tegevuse jaoks.
- Komisjon on valmis edasi uurima võimalusi, kuidas tugevdada vabatahtliku tegevuse ja tervishoiu/heaolu vahelist seost, eriti seoses vananeva elanikkonnaga.
- Komisjon teeb noorte vabatahtlike liikuvust käsitleva soovitusel rakendamise kohta 2012. aastal saadud liikmesriikide aruannete alusel ettepanekuid edasiseks arendustegevuseks.
- Komisjon võib esitada ettepanekuid, milles võetakse esmajoones arvesse ELi tööhõivestrategiat vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning komisjoni algatuse „Uued kutseoskused uute töökohtade jaoks” kontekstis.
- Komisjon koostab nõukogu soovitusel ettepanekut, milles käsitletakse mitteformaalse ja informaalse õppimise ning vabatahtliku tegevuse käigus omandatud pädevuste tunnustamist.
- Tulevane Euroopa oskuste pass annab üksikisikutele võimaluse pidada arvestust oma oskuste ja pädevuste kohta, mis nad on omandanud vabatahtliku tegevuse kaudu.
- Komisjon pöörab kodanike Euroopa aastal (2013) piisavalt tähelepanu vabatahtlikule tegevusele, edendades eelkõige piiriülest vabatahtlikku tegevust.